Eduskunnan lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

Viite: Lakivaliokunnan lausuntopyyntö 14.12.2022

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi poliisilain muuttamisesta (HE 275/2022 vp)

Lakivaliokunta on pyytänyt Helsingin poliisilaitokselta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä 275/2022 vp eduskunnalle laeiksi poliisilain muuttamisesta.

1 Poliisilain 4 luvun 3 § (ei sisälly hallituksen esitykseen)

Poliisilain 4 luvun 3 §:n mukaan poliisilla on päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutus salaisuuden estämättä. Poliisilla on sama oikeus saada 6 luvussa tarkoitetussa poliisitutkinnassa tarvittavia tietoja, jos tärkeä yleinen tai yksityinen etu sitä vaatii.

Tiedonsaantioikeus on rajattu koskemaa rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi tarvittavia tietoja. Säännös ei anna poliisille oikeutta saada esimerkiksi rangaistuksen täytäntöön panemisen vuoksi etsintäkuulutetun henkilön tavoittamiseksi tarpeellisia tietoja hänen pankkitilinsä tai -korttinsa käyttämisestä taikka yksityisen yrityksen valvontakameroiden tallenteista.

Tämän vuoksi esitetään poliisilain 4 luvun 3 §:n mukaista tiedonsaantioikeutta laajennettavaksi siten, että
- tiedonsaantioikeus koskisi poliisilain 4 luvun 2 §:n tapaan poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi tarpeellisia tietoja, tai että
- tiedonsaantioikeuden piiriin lisättäisiin oikeus saada poliisilain 2 luvun 3 §:ssä tarkoitetun etsintäkuulutetun tavoittamiseksi tarvittavia tietoja.

Ehdotuksensa perusteluiden osalta viitataan 30.8.2019 Poliisihallitukselle tekemäänsä aloitteeseen (POL-2019-45996) poliisilain 4 luvun 3 §:n muuttamiseksi. Muutos selkeyttäisi säännökseen liittyviä tulkintaepäselvyyksiä ja tehostaisi poliisin tiedonsaantioikeutta yksityiseltä yhteisöltä.

Ehdotettu toimivaltuuden laajennus olisi vaikutuksiltaan lievempi kuin pakkokeinolain 10 luvun 8 §:ssä poliisilla säädetty oikeus saada telepäätelaitteen sijaintia koskevat tiedot ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomitun tavoittamiseksi.

HELSINGIN POLIISILAITOS
Pasilanraitio 11, PL 11, 00241 HELSINKI
kirjaamo.helsinki@poliisi.fi
Puh. 0295 470 011, Faksi 0295 411 622

2 Telekuuntelu rikoksen estämiseksi (ei sisälly hallituksen esitykseen)

Poliisilain 5 luvun 5 §: 1 momentissa määritellään telekuuntelun käsite. Säännöksen toisessa momentissa poliisille annetaan oikeus telekuunteluun valtion turvallisuutta uhkaavien ja terrorismirikosten estämiseksi.

Pykälän kolmannen momentin mukaan poliisille voidaan lisäksi antaa lupa telekuunteluun, jos se on välttämätöntä henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi. Lain esitöiden mukaan momentti koskee niin sanottuja ”rynnäkkötilanteita”.

Hallituksen esitys eduskunnalle poliisilain muuttamiseksi koskee ainoastaan poliisilain 5 luvun 5 §: 1 momenttia ja siinä esitetyn telekuuntelun määritelmän muuttamista. Telekuuntelun edellytyksiä ei ole ehdotettu muutettavaksi.

Helsingin poliisilaitoksella on ollut tutkittavana useita henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia, joissa rikoksista epäiltynä ovat olleet katujengeiksi tunnistetut ryhmät. Useassa tapauksessa epäiltyä tekoa on edeltänyt sosiaalisessa mediassa tapahtunut ivaaminen ja uhkaaminen. Osassa tapauksissa materiaalia on ollut paljon ja pitkältä ajalta. Tieto on luonteeltaan kuitenkin sellaista, joka ei välttämättä täytä pakkokeinolain syytä epäillä tunnusmerkistön täyttymistä ja mahdollista telekuuntelun aloittamista heti rikosperusteisesti. Materiaalista ei myöskään sellaisenaan ole mahdollista tunnistaa suoraan henkeen ja terveyteen kohdistuneen rikoksen varsinaista tekijää etukäteen. Poliisilain nojalla suoritettavan telekuuntelun avulla olisi suurempi mahdollisuus estää todennäköisiä väkivaltaisia yhteenottoja eri ryhmittymien kesken, jos rikoksentekoon viittaavaa tietoa on paljon saatavissa etukäteen ja telekuuntelu olisi näin ollen perusteltua.

Poliisilain 5 luvun 5 §:n kolmatta momenttia tulisikin muuttaa siten, että siitä poistetaan uhkaavan vakavan vaaran **välittömyyttä** koskeva vaatimus, jolloin toimivaltuus antaisi poliisille tosiasiallisen mahdollisuuden estää ennalta jo valmistelutoimet, jotka tähtäävät törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuneen rikoksen tekemiseen. Telekuuntelun edellytysten muutoksella olisi mahdollista vaikuttaa ajankohtaiseen ilmiöön, joka on tunnistettu laajasti koko yhteiskunnassa.

Rikostarkastaja Kimmo Sainio

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 09.01.2023 klo 11:22. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Tiedoksi Poliisikomentaja Lasse Aapio